

'Alleen voltijdse hoogleraren zijn echt vrij'

ROGER BLANPAIN

'Wat kan ik voor u doen?' Dat is de titel van de memoires van professor arbeidsrecht Roger Blanpain. Maar het is meer dan dat. 'Het is mijn eerste vraag aan studenten. Ik wil hen helpen zodat ze kunnen uitgroeien tot grote academici. Ik duld ook een zon naast mij en vrees daardoor niet in de schaduw te staan.' Een gesprek met een professor emeritus die het geen tijd vindt om te stoppen maar wel om terug te blikken 'nu ik de laatste bocht op mijn levensweg ongeveer heb genomen en de rechte lijn naar de eindmeet heb ingezet'.

Dirk Leestmans

Weet u wat mij verwondert? Dat haast geen enkele prof zijn memoires schrijft. Het zou nochtans goed zijn mochten die mensen ook eens op papier zetten wat ze hebben meegemaakt. Over de universiteit valt toch wel wat te zeggen.' Hoe dat te verklaren valt? 'Door een zekere schroom. Je moet lef hebben om zaken over jezelf neer te schrijven. Daarvoor is een zekere stoutmoedigheid, noem het vermetelheid, vereist.'

'Niemand schijnt mijn voorbeeld te gaan volgen. *Vivons heureux, vivons cachés*. Zo gaat dat hier aan de universiteit. Er zijn professoren die nooit een standpunt innemen.'

Roger Blanpain beschrijft hoe hij in zijn loopbaan gestimuleerd werd door grote geesten, in het bijzonder Zeger Van Hee, maar ook gehinderd werd door een enge mentaliteit zoals die meesterlijk beschreven staat in W.F. Hermans' roman 'Onder professoren'. Hoe kleinmenselijk kunnen grote intellectuelen zijn?

'Professoren zijn natuurlijk ook maar mensen. En de universiteit is een gemeenschap zoals alle andere.' Ietwat venijnig voegt hij eraan toe: 'Enkel in de politiek is het nog erger, de reden trouwens waarom ik daar uit gestapt ben.' Terug naar de wetenschap: 'Nogal wat mensen hebben de vrees in de schaduw gesteld te zullen worden. Ze zijn er, de professoren die doctoraatsstudenten afremmen uit vrees iemand naast zich te krijgen. Ze zijn er, hoogleraren die in hun hele loopbaan geen enkel doctoraat begeleid hebben. Ik wil jonge mensen juist stimuleren om carrière te maken, ik voel me daarin niet bedreigd. Maar soms loopt het fout. Kijk naar de manier waarop ik behandeld ben door mijn opvolger, man die ik *nota bene* gekweekt heb. Zelig vond ik het. Dat zijn dus de kleine kanten van de zaak. Veel verklaring is daar niet voor: het is des mensen.'

Het CV van Roger Blanpain is rijkgevoerd. De hoogleraar was internationaal academisch actief, engageerde zich in tal van verenigingen, ging ook even in de politiek. Nochtans spreekt hij zich duidelijk uit tegen cumuls. 'Alleen voltijdse hoogleraren zijn echt vrij', zo schrijft hij. 'Er zijn inmiddels niet meer zo veel professoren die alleen nog maar prof zijn. Iedereen doet er wel iets bij. Wat wilt ge? Professoren worden manifest te weinig betaald. Ik stel vast dat een afgestudeerd jurist in een Brussels kantoor meer verdient dan aan de universiteit. Tja... Iedereen wordt ook gelijk betaald. Marktwaarde is van geen tel. Zo ben je als unief niet bepaald competitief. Dan mag het niet verbazen dat mensen wegblijven of weggaan.'

'Ik betreur enorm dat goede mensen als Koen Geens, een uitstekend professor, kabinetschef is bij Kris Peeters. Hij zal het

daar ongetwijfeld zeer goed doen, maar ondertussen blijft het academisch werk wel liggen.'

- Men kiest te veel de kant van de sterksten, de machtigen, zo schrijft u ook.

'Dat is zo. Aan de rechtsfaculteit werken vanzelfsprekend veel proffen die ook advocaat zijn. Dat zijn geen advocaten van arme sloebbers hé. U kent de uurtarieven van de grote kantoren. De ondernemingen hebben de beste juristen omdat alleen zij die kunnen betalen. Maar daardoor beperk je als prof ook je academische vrijheid. Want je zal niet snel geneigd zijn een standpunt in te nemen tegen de belangen van één van je opdrachtgevers. Als kabinetschef van de minister-president heb je er ook belang bij je niet uit te spreken over sommige dingen omdat ze politiek gevoelig liggen. Maar is dat compatibel met je academische vrijheid?'

'Ik vind het belangrijk dat men kan zeggen wat men denkt. Te meer omdat in deze maatschappij zeer weinig mensen nog iets te zeggen hebben.'

- Ik heb soms het gevoel dat er een teveel aan meningen is?

'Maar al die meningen staan in het teken van bepaalde belangen. Veel van al die meningen zijn gekleurd door de farmaceutische industrie, de tabakslobby...'

- Aan de KUL waren er anders ook wel wat ideologische beperkingen, zo schrijft u zelf?

'Zeg dat wel. Ik heb het meegemaakt in een arbeidskwestie dat van mij verwacht werd dat ik de stelling van de katholieke ziekenhuizen zou weergeven. Dat deed ik niet. Het gevolg was dat men nooit nog mijn medewerking vroeg vanuit die hoek.'

'Alles houdt verband met alles. Men wil voorzitter worden in deze of gene commissie, maar daarvoor heeft men de steun nodig van de ene of de andere, en dus zal men zich maar niet profileren. Men houdt zich gedeisd.'

DE K IN KUL

Roger Blanpain maakte ook een kort uitstapje in de politiek. Hij stelde zich kandidaat voor de Volksunie. Dat bekwam hem niet goed. 'Toen ik me verkiesbaar stelde voor die kleine partij, ging het licht hier en daar uit. Veel collega's die politiek anders dachten, distantieerden zich van me.'

- U raakte geïsoleerd?

'In zekere mate wel.'

- Heeft het te maken met de partij in kwestie?

'Het zou wellicht anders geweest zijn mocht ik gekozen hebben voor een traditionele partij *à la* de CVP. Daar zie je dat de paden al veel langer geëffend zijn.'

'Het heeft te maken met een gevoel van onwennigheid. Ik was een vreemde eend in de bijt. Een politieke keuze geeft je een bepaalde kleur. En men houdt liever van grijze muizen.'

Roger Blanpain: 'Professoren worden manifest te weinig betaald. Iedereen wordt ook gelijk betaald. Marktwaarde is van geen tel. Zo ben je als unief niet bepaald competitief.'

De K in KULeuven staat er nog steeds, al stelt de letter volgens Blanpain niets meer voor. Destijds was dat anders. 'Ik heb nog moeten knielen voor de rector en de kardinaal. Onderdanig kuste ik hun handen. Ik zie hem nog staan, kardinaal Suenens, in groot ornament, met een sleep van wel tien meter. Mijn benoeming werd bezegeld met een eucharistieviering waar we een eed van trouw aan de katholieke kerk moesten afleggen en de stellingen van Arianus afzweren. Kent u die stellingen nog? Arianus had in de middeleeuwen de goddelijkheid van Christus in vraag gesteld. *Als Christus de zoon van God is, kan hij geen God zijn, want God bestaat eeuwig en kan dus niet geboren worden.* Later verwierp het Concilie van Trente die stelling en bevestigde zo de goddelijke Drievuldigheid: de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.'

'De invloed van de kerk was zeer sterk. Mijn bazen waren bisschoppen. En ze lieten zich als zodanig gelden. Monseigneur Van Waeyenbergh (de rector van de KUL in jaren '60 - nvd) was een dictator. Zij beslisten alles: je benoeming, de cursus die je kreeg, je budget.'

'We zaten in de katholieke ideologie en het moest duidelijk zijn dat onze lessen de katholieke waarden niet in gevaar mochten brengen. Het was ondenkbaar in die tijd nog maar iets te zeggen over abortus. Ik heb me in de lessen nooit uitgesproken over de pauselijke encyclieken of over *Rerum Novarum*. Dat was een taboe. Het enige waar Piet De Somer, toch geen kleine man, schrik voor had, was een klets van Rome.'

De tijden zijn inderdaad veranderd. Tegenwoordig moet je haast BV zijn om rector te worden. 'Afgelaten van het feit dat ik nogal

wat sympathie voel voor die BV (Blanpain bedoelt kandidaat-rector Rik Torfs - nvd) denk ik dat de functie van rector te belangrijk is om verkozen te worden. Ik ben voor de benoeming van een rector. Een universiteit is een onderneming. Met het ziekenhuis erbij telt de KUL meer dan 7.000 werknemers, meer dan 30.000 studenten, 25 miljoen euro budget... Dat vraagt een goeie manager.'

Het gesprek is ten einde, al is Blanpain nog lang niet uitgepraat. 'Ik ben nog volop actief en wil dat zo lang mogelijk blijven. Een actief leven houdt mijn geest alert.'

'Ik ben advocaat geweest, heb in de politiek gezeten, ben kabinetschef geweest. Maar prof is het mooiste. Wat kan ik voor u doen is altijd mijn eerste vraag aan een student. Vandaar dat het ook de titel van mijn boek geworden is. Ik heb nog even gedacht aan 'Blanpain, My Life' maar die had Bill Clinton al gebruikt.'

(De auteur is journalist bij Canvas)

Roger Blanpain, *Wat kan ik voor u doen*, uitgeverij Vanden Broele, 350 p.

BIOGRAFIE

NAAM:

Roger BLANPAIN
°1932

LOOPBAAN:

- Dr. in de rechten KUL (1956)
- Hoogleraar rechtsfaculteit KUL (1967-1998)
- Gasthoogleraar diverse universiteiten
- Hoogleraar rechtsfaculteit Universiteit van Tilburg (vanaf 1998)